

1976

3

SPRAVODAJ

SLOVENSKEJ SPELEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

SPRAVODAJ

Slovenskej speleologickej spoločnosti
Liptovský Mikuláš

Číslo 3
1976

Vydalo Múzeum slovenského krasu
Liptovský Mikuláš

Redakčná rada: PhDr. Juraj Bárta CSc.
PhMr. Štefan Róda
RNDr. Dušan Kubíny
Ing. Peter Štefanča
Jozef Sucháň

Výkonný redaktor: Ing. Mikuláš Erdős

Zodpovedný redaktor: Alfonz Chovan, riaditeľ MSK

Grafická úprava: Ján Močiliak

Predkladáme vám tretie číslo Spravodaja SSS v roku 1976 v nezmenenej tlačiarenskej úprave.

Podstatnú časť tohto čísla zaplňa správa o činnosti Slovenskej speleologickej spoločnosti za úplný rok 1975, ktorú zostavil tajomník SSS Ing. Marcel Lalkovič. V správe sa hodnotí najmä činnosť jednotlivých oblastných skupín a ich výsledky, dosiahnuté pri speleologickom prieskume.

Náš stály prispievateľ Ing. Tibor Sasvári popisuje pekné, novoobjavené priestory v jaskyni Bobačka pri Muránskom krase a niekoľkoročný boj s vodnými sifónmi v tejto jaskyni, ktorá patrí k najväčším objavom speleo - potápačskej skupiny Aquaspael a tisoveckej oblastnej skupiny.

Opäť sa ozýva Gustáv Štibrányi, jaskyniar rožňavskej oblastnej skupiny. Teraz popisuje zaujímavé dojmy a dosiahnuté výsledky v zliezaní hlbokých priepastí počas speleologickej výpravy rožňavskej skupiny do krasových oblastí Juhoslávie v lete 1976. Výprava mala názov Slovenija rok 1976 a bola veľmi vydarená.

Emil Potočník - jaskyniar z Rimavskej Soboty popisuje v krátkom príspevku dojmy z letného medzinárodného speleologického tábora v júli a v auguste 1976 v Bukových horách v Maďarsku, ktorého sa zúčastnili spolu s niekoľkými ďalšími jaskyniarmi z Rimavskej Soboty.

Na záver ako obyčajne uvádzame speleologické aktuality z celého sveta.

Redakcia

Ing.Marcel Lalkovič

SPRÁVA O ČINNOSTI SLOVENSKEJ SPELEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI ZA ROK 1975

Činnosť slovenskej speleologickej spoločnosti v uplynulom roku naväzovala na výsledky a úspechy, ktoré jaskyniari vo svojej práci dosahovali aj predtým, vďaka možnostiam, ktoré im poskytuje naša spoločnosť. Aj rok 1975 priniesol rad pozitívnych výsledkov v celkovom vývoji SSS, dá sa preto povedať, že členovia SSS správne chápu ciele a poslanie tejto dobrovoľnej spoločenskej organizácie.

Činnosť SSS bola zameraná na úlohy praktického speleologického prieskumu. Úlohou bolo bližšie poznanie krasových území a lokalít, čo sa kladne odzrkadlilo v zlepšenom dokumentačnom prístupe a celkovom obohatení múzejných fondov MSK. Práve tento prístup ukázal nové možnosti a zároveň nové námety, ktoré je potrebné v budúcnosti rozvíjať a zdokonaľovať, aby tak aj SSS výraznejšie prispela k neustálemu obohacovaniu a zhromažďovaniu vedeckých poznatkov, ako aj ich uchovaniu pre potreby celej našej spoločnosti v podobe múzejných fondov MSK v Lip tovskom Mikuláši.

Rok 1975 bol rokom 30.výročia oslobodenia našej vlasti Soviet-skou armádou a boli to aj jaskyniari, ktorí nezabúdali na obdobie, kedy sa rodila naša sloboda, usporiadali niekoľko podujatí zameraných na počesť tohto výročia a uctenia si pamiatky našich osloboditeľov. Počas Jaskyniarskeho týždňa 75, ktorý sa konal v Borinskom krase, uctili si jaskyniari pamiatku hrdinov položením vencov na Slavíne. Zapojili sa aj do súťaže, ktorú v závere roku 1974 vypísalo MSK a ktorej cieľom bolo zozbierať dokumentačný materiál pre doplnenie novodobej histórie jaskýň. Takto získané materiály boli využívané v expozícii múzea ako aj pre výstavu „Slovenské jaskyne po oslobodení“. Výstavu inštalovalo MSK v máji 1975.

Celková činnosť vychádzala z plánov činnosti oblastných skupín a z úloh, ktoré boli pre SSS zakotvené v pláne hlavných úloh

MSK pre rok 1975 ako aj z plánu činnosti Predsedníctva SSS, ktoré prácu Spoločnosti usmerňovalo.

Múzeum slovenského krasu túto činnosť finančne a materiálne v zmysle svojich možností podporovalo a vytváralo podmienky pre ďalší rozvoj tejto dobrovoľnej spoločenskej speleologickej organizácie.

Činnosť samotného Predsedníctva SSS vychádzala z plánu práce pre rok 1975. V tomto zmysle usporiadali sa 3 zasadnutia: dňa 22.3, 21.6 a 6.12 1975. Všetky zasadnutia sa uskutočnili v Liptovskom Mikuláši v budove MSK.

Činnosť oblastných skupín

Jednotlivé oblastné skupiny SSS plnili úlohy v zmysle plánov práce a dosiahli tieto výsledky:

Oblastná skupina č. 1 Košice – Jasov

Aj v roku 1975 skupina pokračovala v prieskume a vyhľadávaní krasových lokalít v okolí Jasova v Slovenskom krase. Priebežne po celý rok pracovala na lokalite Teplica 2 – horné pracovisko pod Hajagošom , kde usporiadala aj letné pracovné sústredenie svojich členov v trvaní 9 dní. Pracovala na rozširovaní vertikálnej pukliny, kde za pomoci vŕtacích prác a trhavín dosiahla predbežne hĺbku – 80 m. Na pracovisku Teplica 1 – Gajdova štôlna skupina uskutočnila pozorovanie stavu vodnej hladiny a zmapovala časť jaskyne. V Jasovskej jaskyni skupina aj naďalej hľadala možnosti z prechodu z jaskyne do Kamennej pivnice, avšak pre trvale vysoký vodný stav vody musela prieskumné práce zatiaľ prerušiť. Skupina pracovala aj v oblasti Jedálne Jasovskej jaskyne, kde preskúmala ďalšie vertikálne úseky. Členovia skupiny zamerali svoje úsilie aj na prieskum krasových javov na severozápad od Košíc, kde pokračovali v predbežnom prieskume v oblasti Kojšova, Folkmáru a Šivca. V priebehu roku usporiadali niekoľko prednášok s tematikou speleológie a ochrany krasovej prírody, uskutočnili besedu s účastníkmi letného speleologického tábora v Červených vrchoch a pre jaskyniarov-čakatelov usporiadali odbornú prednášku.

Oblastná skupina č.2 Spišská Nová Ves

Skupina pracovala ako aj predtým na prieskume a evidencii

krasových javov Slovenského raja a podieľala sa aj na publikačnej a osvetovej činnosti SSS. Hlavnú činnosť sústredila na prieskum a dokumentáciu Stratenskej jaskyne, kde preskúmala a zdokumentovala okolo 2 km jaskynných chodieb. Objavila tak Meandrový dóm, Májovú, Studňovú a Júnovú chodbu, Chodbu reprezentantov, Sintrový a Studňový dóm a niekoľko menších chodieb. V jaskyni prebiehali aj meračské práce, výsledkom ktorých bolo zameranie hlavného polygónového ťahu teodolitom. Z bezpečnostných dôvodov skupina na exponovaných miestach nainštalovala 40m pevných železných rebríkov. V spolupráci s Krajskou vodohospodárskou správou urobila v jaskyni farbacie pokusy a odobrala vzorky jaskynných štrkov. Na základe vyhodnotenia bolo dokázané, že Stratenská jaskyňa a Dobšinská ľadová boli spojené prirodzenou cestou. Za účelom riešenia druhého vchodu skupina vyvolala niekoľko povrchových prieskumných akcií, ktoré dali podnet k vykonaniu geofyzikálneho prieskumu medzi Dobšinskou ľadovou jaskyňou a miestom predpokladaného pokračovania Stratenskej jaskyne.

V rámci evidencie krasových javov Slovenského raja skupina zdokumentovala jaskyňu Nad košiarom, v Tomášovskej jaskyni v Diere jazvecov a Michalovej diere vyhodnotila dokumentáciu. V spolupráci s oblastnými skupinami Spišská Belá a Ružomberok členovia skupiny zdokumentovali jaskyňu Javorinka vo Vysokých Tatrách. Počas skupinového jaskyniarskeho týždňa sa zamerali na práce v Stratenej jaskyni a práce, ktoré súviseli s geofyzikálnym prieskumom. Usporiadali akciu za účelom oboznámenia sa so základmi horolezeckej techniky, zúčastnili sa Jaskyniarskeho týždňa SSS 1975. V júli uskutočnili 10- dennú exkurziu do krasových oblastí Rumunska, kde navštívili krasové oblasti Paduera Craiului a Muntii Bihor.

Členovia skupiny prispievali do rôznych časopisov a denníkov a verejnosť v Spišskej Novej Vsi oboznamovali so svojou činnosťou pravidelným vymieňaním materiálov v propagačnej skrinke „Zo života a práce skupiny“.

Oblastná skupina č.3 Rožňava

Činnosť oblastnej skupiny bola zameraná na doplnenie registra krasových javov, na otázky aplikovaného speleologického prieskumu v zmysle a požiadaviek IGHP n. p. Žilina v oblasti krasových vyvieraciek Gyepu pri Brzotíne a Hučiaca pri Kunovej Teplíci, na ukončenie prieskumu vertikálnych priestorov v Krásno-

horskej jaskyni a dokončenie dokumentácie jaskyne, na ochranu krasových javov, hlavne zabezpečenie a uzavretie prechodu do Archeologického domu v Silickej ladnici a na iných lokalitách v spolupráci s CHKO Slovenský kras a na obnovenie prieskumu v hornej časti Zádielskej doliny. Pri plnení týchto úloh skupina dosiahla tieto výsledky. Na planinách Slovenského krasu sa uskutočnila zostup priepasti Zvonivá diera, Diviacia priepasť, priepasť Borovica, Čertova diera a priepasti na Drienovom vrchu. Tieto akcie boli spojené s vyhotovením fotodokumentácie a meračskými prácami. V rámci spolupráce s IGHP n. p. Žilina skupina vypracovala projekt geologicko-prieskumných prác na riešenie prístupnosti a hydrologicko-speleologického prieskumu vyvierajúcej Gypů pri Brzotíne a Hučiaca pri Kunovej Teplici. Ukončila prieskum vertikálnych priestorov v Krásnohorskej jaskyni a kompletizovala súbor dokumentácie celej jaskyne. V ochrane krasových javov skupina nedosiahla plánovaných výsledkov, nakoľko spolupráca s CHKO Slovenský kras ešte neprebíha na žiadúcej úrovni. Pre nových členov skupiny a čakatelov usporiadala oblasťná skupina základný speleologický a speleoalpinistický výcvik v priepastiach Veľká Žomboj a Malá Bikfa. Niekoľko členov oblastnej skupiny podniklo 14-dennú expedíciu do turistického centra Východných Karpát – Lacu Rošu v Rumunsku. Výprava bola zorganizovaná z príležitosti medzinárodného roku ochrany jaskýň a mala za cieľ spoznávať kras Rumunska. Okrem uvedeného členovia oblastnej skupiny zorganizovali prednášky o jaskyni Optimičeskaja vo Iovskej oblasti ZSSR, o niektorých miestach Kaukazu na území ZSSR a Iránu a pripravili dve výstavy o činnosti skupiny v sále MsNV v Rožňave a v priestoroch VŠT.

Oblasťná skupina č.4 Spišská Belá

Pracovná činnosť skupiny bola rozdelená na pracoviská Javorina, Litmanová a Mengušovce. V oblasti Javoriny v zimných mesiacoch vykonávala prieskum v jaskyni Javorinka, v ktorej zamerala hlavný Ťah v dĺžke 1500 m. Objavila novú chodbu od Prvého vodopádu k Vstupnej priepasti v dĺžke 400 m, v oblasti posledného sifónu objavila ďalšie pokračovanie hlavného Ťahu v dĺžke 300 m. Pri meračských prácach spolupracovala s ostatnými skupinami Spišská Nová Ves a Ružomberok. Na uvedenej lokalite skupina vykonávala geologické, morfológické a klimatické pozorovania a vyhotovila potrebnú fotodokumentáciu. Pri po-

vrchovom prieskume Javorovej doliny, Svištovej doliny, Širokej doliny a Kolovej doliny lokalizovala niektoré jaskyne, vyvieračky, ponory a závrtý a urobila geologické a tektonické mapovanie v uvedených dolinách.

Na lokalite Litmanová členovia skupiny prehĺbili sondu, ktorú vydrevili a vykonali zameranie lokality. Na lokalite Mengušovce prehĺbili sondu a vo vstupnej šachte urobili kompletnú výdrevu. Zhotovili a upevnili bezpečnostný uzáver.

Skupina v priebehu roku 1975 vykonala súpis a lokalizáciu doteraz všetkých známych jaskýň v oblasti Belánskych Tatier, Vysokých Tatier a Pienín. Ako každoročne, aj v roku 1975 zúčastnili sa členovia skupiny prvomájového sprievodu, kde reprezentovali oblastnú skupinu a Slovenskú speleologickú spoločnosť.

Oblastná skupina č.5 Gemer-Licince

Táto oblastná skupina správu o svojej činnosti ani za rok 1975 nepredložila.

Oblastná skupina č.6 Tisovec

Činnosť skupiny bola zameraná na zdokumentovanie jaskýň Bobačka a Michňová. Skupina pracovala na sondovacích prácach v ponore Daxner a v jaskyni č.2 Hradová, ktorá sa nachádza priamo v meste Tisovci na Malinovského ulici. Členovia OS tu odpracovali 6 akcií, kde naviazali na práce z rokov 1952-53, ktoré neboli dokončené. Objav nových častí vo vyvieračke Teplica ostal nevyužitý, natoľko potápači nezamerali objavené chodby a razenie povrchovej sondy naslepo sa ukázalo neefektívne. Tým, že došlo k uzatvoreniu vyvieračky teplica vodohospodármi, stala sa táto pre jaskyniarov suchou cestou nedostupnou.

Členovia skupiny venovali niekoľko akcií aj oprave chaty na Suchých doloch. Ďalej pracovali v oblasti Zadného Vohanu a v jaskyni Bobačka.

Oblastná skupina č.7 Brezno

Podľa plánu práce vyplýva, že členovia tejto oblastnej skupiny chceli pokračovať v sondovacích a prieskumných prácach na lokalite Stračaník, v jaskyniach pod Kalváriou v Jasení, v Poľovníckej diere nad Starou jaskyňou na Bystrej a v Udierach vo valašiansko - bystrianskom krase, ako aj Kozeľovej diere pod

Kráľovou hoľou. Správu o činnosti však táto skupina nepredložila.

Oblasťná skupina č.8 Východná

Podľa plánu skupina mala pracovať vo Vysutej jaskyni, v prieskume a dokumentácii krasových jaskýň v okolí Suchého Hrádku severne od Pribyliny, na dokumentácii krasových javov v rajóne oblastnej skupiny a na hydrologických meraniach a výskume denudácie krasu v oblasti povodia Belanky a Hybice, avšak správu o činnosti za rok 1975 nepredložila.

Oblasťná skupina č.9 Liptovský Mikuláš

Skupina zamerala svoju činnosť na oblasť Jánskej a Demänovskej doliny. V Demänovskej doline vykonala povrchový prieskum územia medzi dolinkou Vyvieranie a Ľadovou jaskyňou, pričom objavila novú jaskyňu pod Oknom, ktorú zamerala a zdokumentovala. Ďalej vyhotovila fotografickú dokumentáciu krasových útvarov doliny Vyšný Blatník a dolinky Skočacie. V jaskynnom systéme Pustá na podklade predbežného prieskumu skupina pristúpila k zameraniu chodby Trosiek, Hlineného domu, Gotického domu a Chodby pod priepasťou. Tu objavila približne 250m nových priestorov, ktoré zamerala a pripojila na hlavný polygónový ťah. V Demänovskej doline skupina navyše vyhotovila kompletnú fotodokumentáciu jaskyne Okno.

Na pracoviskách Jánskej doliny členovia skupiny pracovali v dolinke pod Slemäňom oproti dolinke Hlbokô, kde odkryli otvor do predpokladanej jaskyne. Za účelom zníženia vody v jaskyni Trosiek započali s uvoľňovaním vyvieracky pod Skopovým. Po jej uvoľnení narazili na rozrušenú vápencovo-dolomitickú stenu, z ktorej vytekala voda pod tlakom. V dolinke oproti jaskyni Zlomísk započali s kopianím sondy a v doline Šuštička otvorili vchod do jaskyne, ktorá bola objavená ešte v roku 1949. Členovia skupiny pracovali aj v novej Stanišovskej jaskyni. V jaskyni Zlomísk sa práca nedarila, nakoľko prístup do jaskyne je obtiažny a pri nepriaznivom počasí sú niektoré priestory zaplavované. Pri dlhodobom pobyte došlo k zameraniu tejto jaskyne. Členovia skupiny navyše pracovali v sonde Tierťaž, jaskyni Zimná, jaskyni Sokolová a Stará Poľana.

Oblasťná skupina č. 10 Liptovský Trnovec

Hlavnou činnosťou skupiny bola výstavba útulne na Omáleníku. Okrem tejto činnosti členovia OS venovali práci v prieskume dvoch objavených jaskýň a ich okolia. Pri hľadaní Matiašoveckého závalu narazili na prepadisko s viacerými puklinami. Navštívili jaskyňu Medvedia a jaskyňu Biela, kde si overovali stav týchto lokalít. Uskutočnili dve členské schôdze. Vo veľkom počte zúčastnili sa členovia brigády na miestnom JRD, v dôsledku čoho získali finančné prostriedky pre svoju činnosť.

Oblasťná skupina č.11 Dolný Kubín

Skupina započala s prácou v ponore Studeného potoka, kde vstupný otvor čiastočne vyčistila, avšak pre množstvo ľadu vo vnútri v práci nepokračovala. V Brestovskej jaskyni preskúmali oblasť Komína v suchej chodbe. V jaskyni v Kope pri Kraľovanoch členovia OS postúpili o15m, pokračovanie je však možné až po presekaní horniny. V rámci revízneho prieskumu preskúmali priepastnú jaskyňu v Heliáši pri Malatinej, jaskyňu V jazvinách pod Chočom. Naviazali na práce v jaskyni č.7 v Kope, kde započali s dokumentáciou jaskyne a kde celkove postúpili asi do 70 m vzdialenosti. Dokončili vyčistenie vstupného kanálu do podzemia ponornej jaskyne Studeného potoka, kde objavili otvor, ktorým sa prepádajú vody do hĺbky. Započali s vyčisťovacími prácami, kde postúpili do vzdialenosti 25 m. okrem toho navštívili jaskyňu Stredná v Sokole pri Kraľovanoch za účelom ďalšieho prieskumu, nakoľko časť jaskyne bola v dôsledku trhacích prác zničená.

Oblasťná skupina č.12 Ružomberok

Speleologická činnosť skupiny rozvíjala sa v súlade s plánom činnosti, ktorý bol operatívne miestami pozmenený. V Liskovskej jaskyni skupina zamerala asi 400 m chodieb a zdokumentovala všetky lokality, ktoré ostávali nedokončené v spádovej oblasti Ružomberok. V súvisi s pobytom niekoľkých členov skupiny na východnom Slovensku, zdokumentovali jaskyne Vyšná Hurka č.1 a 2. pri Beňatinej, jaskyne Veľká a Malá Artajama pri Brekove, priepasť pod Hajagošom, Lipoveckú jaskyňu a Kavečanskú jaskyňu.

V Prosieckej doline po šiestich rokoch sondovania skupina pre-

-nikla konečne do voľných priestorov, avšak zatiaľ menšieho rozsahu.

V Červených vrchoch v spolupráci so skupinami Rimavská Sobota a Zvolen členovia OS usporiadali týždenný tábor, počas ktorého preskúmali a zdokumentovali Ľadovú priepasť a objavili rad menších jaskýň v závrtoch na Kresanici. V rámci exkurznej činnosti podieľali sa členovia skupiny na organizácii a usporiadaní zostupu do Veľkej Bikfy, zostupu do jaskyne István-lápa a zameraní priepasti Bányász v MLR a v Poľsku prechodu jaskyňou Czerna. Členovia skupiny publikovali výsledky svojej činnosti v Geografickom časopise, Slovenskom krase, Spravodaji SSS a Krásach Slovenska. Usporiadali dve prednášky v Bratislave a Prešove s krasovou tematikou a viedli jednu exkurziu po Slovenskom krase.

Oblasťná skupina č.13 Slovenská Ľupča

Členovia skupiny v roku 1975 pre malú členskú základňu nevyvíjali aktívnu činnosť. Zrevidovali celú svoju prácu a dospeli k názoru, že sa táto musí oživiť. V dôsledku toho správu o činnosti za rok 1975 skupina nepredkladá.

Oblasťná skupina č.14 Zvolen

Činnosť skupiny sa sústredila do jaskyne Záskočie v Jánskej doline, kde sa odčerpaním a prekopením podarilo definitívne prekopáť 30m dlhé Vengerove sifóny. Členovia OS prenikli takto do Perlového domu až k hladine Mŕtveho jazera, ktoré je zakončené ďalším sifónom. Hĺbka jaskyne sa takto zväčšila na -271m. Počas intenzívneho prieskumu a dokumentácie jaskyne Záskočie skupina inštalovala fixné rebríky do priepasti, takže táto jaskyňa je od vchodu až po piaty sifón sprístupnená turistickým spôsobom. Preskúmala 750 m dlhú bočnú vetvu pri piatom sifóne, kde objavila 70 m hlbokú Monzúnovú šachtu, prítokovú chodbu Piedi umidi a vystúpila do Krištálového domu vo výške 170m nad piatym sifónom. V prítokovej chodbe nad Gigantickým domom objavila chodby ležiace vo výške až 100 m nad vchodom. Zameraním nových objavov vzrástla celková dĺžka jaskyne na 3580 m. Navyše členovia skupiny vykonávali mikroklimatické merania štyrikrát ročne na 28 stanovištiach po celej jaskyni.

V spolupráci so skupinou Ružomberok pripravila exkurziu do priepasti Veľká Bikfa, ktorej sa zúčastnilo 20 členov zo 6 oblastných skupín SSS. Výsledky svojej činnosti publikovali členovia

skupiny v dennej tlači, odborné príspevky v Spravodaji SSS a zborníka Slovenský kras. Pre popularizáciu speleológie usporiadala skupina výstavu „ Za svetlom karbidky “, ktorú navštívilo 952 návštevníkov.

Oblasťná skupina č.15 Harmanec

Skupina sa zamerala na súpis krasových javov vo svojej oblasti a zhodnotila dokumentáciu jaskyne Netopierska, priepasti Žajdlíkov hostinec, jaskyne Krpcovská a jaskyne na Terasa. V ponornej jaskyni na Môcach členovia OS pracovali na odrazení ponorového potoka pred jaskyňou, kde po prekopení uložili do zeme železnú rúru na odvedenie vody spreď ponoru. Z lokality vyhotovili fotodokumentáciu. V rámci povrchového priestoru rozšírili otvor do Židovej jaskyne. V Sásovskom krase vykonali povrchový prieskum, kde objavili dve mensie jaskyne. V Harmaneckom krase sústredili sa na sprístupnené časti jaskyne Izbica a okolie zhotovili fotodokumentáciu Červenej priepasti. Pri povrchovom prieskume pod vrchom Vápenica objavili priepasť, kde prenikli do hĺbky -35 m. pre propagáciu slovenských jaskýň usporiadali prednášku o slovenských jaskyniach spojenú s premietaním diapozitívov pre turistický oddiel ZDŠ na Mládežnickej ulici v Banskej Bystrici. Pre školy pripravili výstavu o slovenských jaskyniach a usporiadali prednášky o význame jaskýň počas SNP.

Mimo práce vo svojej pracovnej oblasti zúčastnili sa rôznych akcií, kde v spolupráci s oblasťnými skupinami Čachtice a Trenčín zostúpili na dno priepasti Wielka Litworova v Poľsku. Navštívili na základe poznania Stratenskú jaskyňu a zúčastnili sa Jaskyniarskeho týždňa.

Oblasťná skupina č.16 Terchová

V priebehu roku skupina prestala prakticky vyvíjať činnosť v dôsledku malej členskej základne, preto správu o činnosti za rok 1975 nepredložila.

Oblasťná skupina č.17 Dubnica nad Váhom

Činnosť skupiny bola zameraná na oblasť Mojtína, kde v Mojtínskej priepastnej jaskyni objavili a preskúmali okolo 100 m nových priestorov, pracovala na rozširovaní zúžených chodiab a vyhotovila fotodokumentáciu týchto priestorov. V jaskyni na Rúbani

rozširovala zúžené miesta v chodbe pred Priepastkou a pod Kaplnkou, vykonala výdrevu a čistenie suťového komína pod Zástavkou. V jaskyni v Jancovej skale a vo Výverovej jaskyni v Zráze vykonala mapovanie jaskyne a fotodokumentáciu vchodu. V sonde nad vyvieračkou pracovala na jej čistení a vykonala čiastočnú rekognoskáciu terénu predpokladanej zbernej oblasti vyvieračiek v Radotinej pri Ritke.

Okrem oblasti Mojtína členovia skupiny v Partizánskej jaskyni na Strážove vyhotovili fotodokumentáciu jaskyne a robili mapovacie práce, na Predhorí v jaskyni Babirátku vykonali mapovanie jaskyne a v jaskyni v Šivarine urobili prieskum tejto lokality a najbližšieho okolia.

Oblasťná skupina č.18 Trenčianske Teplice

Oblasťná skupina správu o činnosti za rok 1975 nepredložila, avšak podľa technických denníkov vyplýva, že pracovala v závrtě Janovčie, ktorý rozširovala a postupne čistila od nánosov. V jaskyni Jeleň pracovali na vyvážaní materiálu, zasintrovaných balvanov a sute. Okrem uvedených prác členovia OS vykonávali aj revízne vychádzky po Teplickom kráse.

Oblasťná skupina č.19 Dolné Orešany

Činnosť skupina sa sústredila na lokalitu Jarovník – jaskyňu Sová. Členovia OS vyčistili tu vstupnú chodbu a postúpili o 11m. Chodbu zamerali a vyhotovili fotodokumentáciu vo vnútri a na povrchu. Počas kontroly krasových javov vo svojom rajóne skupina zamerala jaskyne Sová 1 a Sová 2 a jaskyňu na Veterlíne – Malá skala. Jaskyňu na Havranici nad Smolenickým zámkom skupina nateraz nezdokumentovala, pretože vchod tejto lokality je toho času zatvorený. Výsledky svojej práce členovia skupiny propagovali na propagačnej tabuli oblasťnej skupiny, ktorá je umiestnená na námestí v Dolných Orešanoch.

Oblasťná skupina č.20 Bratislava

Táto skupina správu o činnosti za rok 1975 nepredložila, avšak členovia skupiny v plnom rozsahu zabezpečovali a pripravovali Jaskyniarsky týždeň SSS 1975, ktorý sa uskutočnil v dňoch 12. – 20. 7. 1975 v Borinskom kráse v mieste chatovej oblasti Košarisko.

Oblasťná skupina č.21 Uhrovec

Skupina v priebehu roka usporiadala 30 podujatí, z ktorých 23 bolo pracovných a boli zameraná na čistenie jaskyne Melková a na stavbu sociálno-prevádzkového zariadenia pri tejto jaskyni. Ostatné akcie boli charakteru kultúrno-vzdelávacieho a turistického. Niekoľko členov sa zúčastnilo Jaskyniarskeho týždňa SSS. Činnosť skupiny bola dokumentovaná formou fotografickej dokumentácie.

Oblasťná skupina č.22 Čachtice

Skupina pracovala na troch úsekoch. Na kóte Landrovec SZ od obce Zemianske Podhradie členovia skupiny očistili závrť, kde prenikli do hĺbky 18 m. Dostali sa tak k suťovisku s prvými príznakmi sintrových nátekov. V závrte nad Ladovým prameňom zamerali sa na sondovacie práce za účelom nadviazať spojenie s priestormi za jazerom v občasnej vyvieracke. Narazili však na skalný masív, preto práce na pracovisku boli prerušené. V závrte nad Špringerovými jamami obnovili výdrevu a započali so sondovaním. V hĺbke 6 m našli zuhoľnatené parohy a kosti pravdepodobne pravého jeleňa. Práce boli prerušené pre zosuvy a ohrozenie pracovníkov závalmi. V úseku Nové mesto nad Váhom, Bzince, Čachtice a Višňové zistila skupina tri závrty, v ktorých začala so sondovacími prácami. V Čachtickej jaskyni vyhotovila skupina fotodokumentáciu objavených jaskynných priestorov a vyhotovila uzáver pre túto jaskyňu. V závrte nad vápenkou pri Novom meste nad Váhom v hĺbke asi 15m prenikla do prvých podzemných priestorov, ktorých celková dĺžka je okolo 70 m. Pre členov pionierskeho tábora Duslo Šaľa a medzinárodný pioniersky tábor v Kubrici pri Trenčíne usporiadali členovia skupiny jaskyniarske a prírodovedecké dni. Niekoľko členov skupiny sa zúčastnilo Jaskyniarskeho týždňa SSS a v spolupráci so skupinou Harmanec a Trenčín uskutočnili zostup do poľských jaskýň Wielka Litworova a Nad Dachom.

Oblasťná skupina č.23 Blatnica

Činnosť skupiny v roku 1975 nebola na tej úrovni ako doteraz, nakoľko pracovná oblasť skupiny prešla do správy CHKO, preto mala zakázaný vstup do niekoľkých dolín. Napriek tomu jej členovia zdokumentovali 19 menších jaskýň, odpracovala tam 30

brigádnických hodín na úprave jazierka v parku Národov pri pamätníku SNP v Blatnici a usporiadali verejnú prednášku v Blatnici spojenú s premietaním diapozitívov.

Oblasťná skupina č.24 Slovinky

Svoje úsilie skupina sústredila na otvárkú veterného prieduchu v Poráčskych Mlynkách, na razenie horizontálnej prerážky a hĺbenie šachtice, kde dosiahla hĺbku 8 m. Na uvedenej lokalite uskutočnila dymové a merkaptanové pokusy, ktoré však neboli úspešné. Preskúmala a zdokumentovala Lukáčovu jaskyňu v Košove a spracovala 4 evidenčné listy krasových javov.

Okrem uvedenej činnosti zabezpečila generálnu opravu traktora a vlečky a brigádnicke upravila okolie chatky na Galmuse. Pôsobila brigádnicke pri prácach na závodnej chate v miestom JRD a zimnom štadióne. Činnosť skupiny bola propagovaná dvoma výstavami. Jedna bola inštalovaná v mesiaci február v Krompachoch, druhá, ktorá je stále, je umiestnená vo vstupnom priestore závodu ŽB Slovinky, v dôsledku čoho sa zvýšil záujem o jaskyniarsku činnosť.

Oblasťná skupina č.25 Prievidza

Správu o činnosti za rok 1975 táto oblasťná skupina nepredložila.

Oblasťná skupina č.26 Hlohovec

Táto oblasťná skupina správu o činnosti za rok 1975 nepredložila.

Oblasťná skupina č.27 Jedľové Kostolany

Táto oblasťná skupina podľa predloženého plánu práce mala pracovať na lokalite Debnárov štál, lokalita Píla, kde mala vykonávať prieskumné práce. Správu o činnosti ale nepredložila, 2 členovia skupiny sa zúčastnili Jaskyniarskeho týždňa.

Oblasťná skupina č.28 Rimavská Sobota

Činnosť skupiny sa zamerala na komplexný prieskum Drienčianskeho krasu. Na lokalite Podbanište jej členovia vykonávali meračské práce, informačné klimatologické pozorovania a úprava

kombinácií v jaskyni. Celkove preskúmali 400 m jaskynných chodieb. Na lokalite jaskyňa Frontová uskutočnili chemický rozbor vody a vykonali biologický prieskum jaskynnej fauny. V rámci meračských prác upresnili mapu tejto lokality. V priepasti na hrade Drienok odstraňovali vápencovú drť, čím zväčšili hĺbku priepasti na 9 m. Na lokalitách č.7,13 a 15 pokračovali v sondovacích prácach, v rámci ktorých odstraňovali nánosový materiál.

V spolupráci s maďarskými jaskyniarimi usporiadali jarný speleologický tábor na planine Bükk, kde uskutočnili zostup do niekoľkých priepastí. Počas jesenného speleologického tábora v Drienčanskom krase za účasti maďarských jaskyniarov z Miskolca otvárali závrty a hltače a vykonávali hydrologické a klimatické pozorovania v krasovom území. V spolupráci so skupinou Tisovec zostúpili do priepasti Michňová. V spolupráci so skupinou Zvolen a Ružomberok zúčastnili sa prieskumných akcií v Červených vrchoch, v rámci cvičnej akcie zostúpili do ľadovej priepasti Ohnište. Niekoľko členov sa zúčastnilo Jaskyniarskeho týždňa SSS 1975.

Skupina pracujúca v katastrálnom území Šafárikovo a Stárňa pracovala v ponoroch Činča, Suché koryto a úprave jaskyniarскеj chaty. Práce na otváraní ponoru Činča boli zastavené v dôsledku nedostatočnej úpravy terénu v okolí ponoru. V ponore Suché koryto členovia skupiny postúpili do hĺbky 4 m. Pri obhliadke terénu objavili doteraz štyri ponory, dve jaskyne, tri závrty a niekoľko puklín. Navštívili Ardovskú jaskyňu, Silickú ľadnicu a Veľkú Žomboj v Slovenskom krase. Zúčastnili sa aj troch medzinárodných táborov v zahraničí a to v mesiaci júni a júli v speleologickom tábore v Bukových horách v Maďarsku. V mesiaci auguste zúčastnili sa medzinárodného tábora v doline Lejowej v Poľsku. Navštívili jaskyne Lodowu a Wysokú. V decembri sa navyše zúčastnili osláv 20.výročia založenia Sekcje Grotolazów vo Wroclawi v Poľsku.

Oblasťná skupina č.29 Nitra

Činnosť tejto skupiny sa sústredila na oblasť Koliňanského vrchu a lokalitu Čertova diera. Nad Svoradovou jaskyňou pokúšali sa jej členovia dostať do jaskyne, práce však boli zastavené z dôvodov nedostatočného technického vybavenia. Skupina pracovala aj v katastri Mechenice, kde vykonávala čiastkový prieskum a lokalizovala vodné pramene v okolí Žibrice v katastri Žirany

a Dolné Štitáre, kde hľadala vstup do podzemia. Niekoľko členov tejto skupiny sa zúčastnilo Jaskyniarskeho týždňa SSS 1975.

Oblasťná skupina č.30 Chtelnica

Skupina pracovala v lievikovitom závрте v Uhliskách, ktorý prehĺbila do hĺbky 7,5 m za veľmi ťažkých podmienok. Na lokalite Klenová a v jaskyni Markovom kúte vykonávali členovia skupiny dokumentačné práce, v rámci ktorých lokality zamerali a vyhotovili potrebnú písomnú dokumentáciu.

Oblasťná skupina č.31 Plavecké Podhradie

Táto oblasťná skupina správu o činnosti nepredložila, avšak jej členovia sa podielali na prípravných prácach pri zabezpečovaní jednotlivých podujatí Jaskyniarskeho týždňa SSS 1975 Borinka.

Oblasťná skupina č.32

Táto skupina uskutočnila povrchový prieskum Strážovských vrchov a Bielych Karpát. V oblasti Strážovských vrchov sa zamerala na prieskum povrchových krasových javov a na rozbor vody v mieste Mitickej doliny na úpätí kopca Černachov. Zamerali a preskúmali jaskyňu Sopkov kameň, vykonali povrchový prieskum Inoveckého pohoria s perspektívnou možnosťou prieskumných prác.

V oblasti Bielych Karpát skupina zamerala svoju činnosť na vrch Krasín, v ktorom objavila päť menších jaskýň, Jaskyňu Severná diera zamerala, zakreslila a preskúmala jej priestory. V jaskyni Matejova diera započala so sondovacími prácami, v ktorých chce v budúcnosti pokračovať.

V spolupráci so skupinami Harmanec a Čachtice členovia skupiny zostúpili na dno jaskyne Litworova v Poľsku.

Oblasťná skupina Aquaspael

Činnosť tejto špeciálnej speleologickej skupiny bola v plnom rozsahu zameraná na prípravu speleopotápačskej expedície v tropickom kráse južnej Indie. Pre tragickú autohaváriu v Iráne dňa 19.4.1975 expedícia sa prerušila a plánovaných cieľov nedosiahla. Prieskumno-potápačska činnosť sa obnovila až v poslednom mesiaci roku 1975, kedy členovia uskutočnili potápačsky prieskum vo vyvieracke pri Banskej Bystrici a potápačský prieskum

v jaskyni Bobačka v Muránskom krase. Okrem prieskumnej činnosti členovia publikovali svoje poznatky v Spravodaji SSS, Slovenskom krase a v maďarskom časopise Barlangkutató. Uskutočnili šesť prednášok s jaskyniarskou tematikou v Košiciach, Rožňave a Bratislave.

Jaskyniarsky týždeň SSS

Jaskyniarsky týždeň sa uskutočnil v dňoch 12.-20. 7. 1975 v oblasti Borinského krasu v Malých Karpatoch s miestom táboriska v chatovej oblasti Košarisko. Aj toto podujatie zapadlo do rámca významných podujatí, predovšetkým 30.výročia oslobodenia našej vlasti Sovietskou armádou. Jaskyniarsky týždeň organizačne zabezpečovala a všetky podujatia pripravovala oblastná skupina č.20 Bratislava v spolupráci s Múzeom slovenského krasu v Liptovskom Mikuláši.

Priebeh a vyhodnotenie JT sme uverejnili v Spravodaji č.3/75, preto sa k tejto otázke už nevraciamе.

Záver

Celkove možno povedať, že Slovenská speleologická spoločnosť je kladným a trvalým prínosom v rozvoji speleológie na Slovensku, nakoľko výsledkami svojej práce dokázala a dokazuje, že hodnoty, ktoré od svojho vzniku vytvára, napomáhajú rozvoju tejto disciplíny, sú zdrojom poučenia a aplikácií nielen v podmienkach SSS, ale aj v celej našej spoločnosti.

Napriek nedostatkom, ktoré sa v práci Spoločnosti v priebehu roku objavovali, stala sa platným článkom našej socialistickej spoločnosti, ktorá vytvárala vhodné predpoklady pre uspokojenie najširších záujmov na základe ich združovania vo forme dobrovoľných spoločenských organizácií.

Ing. Tibor Sasvári :

Nové objavy v jaskyni Bobačka v Muránskom krase

Jaskyňa Bobačka v Muránskom krase bola známa okolitému obyvateľstvu a jaskyniarom po mnohé roky. Nachádza sa asi 700 m severozápadne od obce Muránska Huta. Preskúmané priestory sú prístupné až k I.sifónu aktívneho toku, do vzdialenosti 105 m od vchodu. Nebolo však možné dosiahnuť ani tento prvý sifón pre predchádzajúci občasný sifón, ktorý býva zatopený už pri malom zvýšení vodného toku.

Na požiadanie oblastnej skupiny SSS č.6 v Tisovci v roku 1972 začali členovia skupiny Aquaspael so systematickým speleopotápačským prieskumom tejto jaskyne. Už vtedy prvý pokus o preniknutie I. sifónom priniesol úspech, keď potápači † Peter Ošust a Ing. Tibor Sasvári preplávali na druhú stranu sifónu. Zistilo sa, že I.sifón je dlhý 20 m a jeho strop sa skláňa len niekoľko desiatok centimetrov pod priemernú výšku vodnej hladiny. Rozmery profilu sifónu sú v medziach 1x3 m, tvar profilu je obdĺžnikový, ohraničený otvorenou tektonickou puklinou. Spodná časť sifónu je vyplnená jemným predplaveným karbonátovým pieskom. Je značne pohyblivý, a pri nárazových vodných prítokoch reguluje reguluje jeho prístupnosť Sifón ústi do väčšieho dómu, ktorý vznikol na krížení hlavných smeroch tektonických puklín jaskyne. Morfológia dómu je stupňovitá, čím sa vytvorili dve vodné nádrže, cez ktoré preteká voda a navzájom sú spojené vodopádom. Prítok vody sa opäť stráca v sifóne II. Jeho riečne koryto v úseku 235 m je zatiaľ neznáme.

Z bočnej strany dómu vystupuje 15 m vysoký komín, cez ktorý sa prieskumníci dostali do prvého horizontu. Tento horizont má dĺžku 75 m, je viac – menej vodorovný, ale má kľukatý smer. Na horizonte je bohatá sintrová výzdoba a niekoľko krásne modelovaných obrích hrncov s priemerom do 2 m. Spodok obrích hrncov obsahuje vždy karbonátové štrky, uložené na jemnom ílovitom podklade. Recentná modelácia týchto obrích hrncov je už zastavená pre malý prítok vody na tomto horizonte. V zadnej

časti sú úzke komínovité otvory, spájajúce tento horizont so spodným, ešte nepreskúmaným aktívnym riečiskom. Šum toho riečiska je zreteľne počuť. Zadná časť chodby je v celom profile zasintrená, čím je ďalšie pokračovanie týmto smerom znemožnené.

Pre nepriaznivé hydrologické pomery bol v roku 1972 ďalší prieskum pozastavený. Usúdilo sa, že ďalší smer prieskumu sa bude orientovať na hornú časť vysokého komína alebo preniknutím II. Sifónu aktívneho riečišťa.

V prieskume sa pokračovalo v roku 1973. Po preniknutí I. sifónu Petrom Ošustom a Ing. Tiborom Sasvárim dňa 25. februára. uprial sa prieskum na hornú časť objaveného veľkého komína. Pomocou horolezeckej techniky sa obaja dostali do II: horizontu. Pred očami prieskumníkov sa objavili nádherné neporušiteľné snehobiele aj mnohofarebné sintrové útvary. Už po krátkom prieskume zistili, že sa dostali do hlavnej časti jaskynného systému. S touto radostnou správou sa vrátili k zaisťovaciemu družstvu, ktoré čakalo vonku pred I. sifónom.

Šťastnou zhodou okolností v roku 1973 hydrologická situácia na lokalite bola natoľko priaznivá, že vodná hladina klesla o 5 až 10 cm pod úroveň stropu I. sifónu. Toto umožnilo, aby niekoľko členov tisovskej oblastnej skupiny pod vedením Ing. Svätopluka Kámena a za asistencie členov skupiny Aquaspael mohlo podplávať I. sifón bez potápačskej výstroje. Celý priebeh akcie zaisťovali speleopotápači. Takto kompletizovaná skupina mohla potom započat' s predbežným prieskumom novoobjavenej časti jaskyne Bobačka.

Genetický charakter jaskyne je výrazne puklinovo – erozívny. Priestory boli rozšírené pretekajúcou vodou, ktorá sa postupne sťahovala do nižších horizontov. Chodby dosahujú priemernú šírku 3-5 m a priemernej výšky okolo 7 m. Len miestami dosahujú maximálnej výšky 15 m. V preváženej časti sú chodby zdobené bohatou a pestrou sintrovou výzdobou. Jednotlivé typy sintrov sú vyvinuté vždy stupňovite. Sú to guľovité stalaktity o priemere až 60 cm s bielym s hrdzavým zafarbením a sintrové kaskádovité jazierka s celkovou plošnou rozlohou 5x30 cm, ktoré vysychajú len počas dlhotrvajúcich suchých klimatických období. V každej samostatnej kaskáde sú vyvinuté krásne jaskynné perly rôznych veľkostí. Niekoľko ďalších samostatných stacionárnych jazier obsahuje leknínovité útvary, sfarbené od tmavosiva do snehobiela. Na týchto jazierkach sa často vyskytujú tenké povlaky a kryštály kalcitu. Prevážnu časť ostatnej sintrovej výzdoby zastu-

pujú stalagmity, stalaktity a stalagnáty rôzneho druhu. V mnohých prípadoch sa stalaktity splošťujú a prekrúcajú sa v rôznych smeroch. Nie sú zriedkavé ani väčšie sintrové záclony a obteky dosahujúce 12 m výšky. Jemné stalaktitové brčká len dokazujú a dokumentujú sintrovú aktivitu.

Už pri prvom prieskume sa zistilo, že druhý horizont má pravdepodobne styk s povrchom a to v juhovýchodnej časti jaskyne, v tesnej blízkosti pôvodného sprístupneného jaskynného vchodu. Usúdilo sa to na základe hladko erodovanej jaskynnej klenby, ktorá na mnohých miestach bola vyplnená ílovito-balvanitými sedimentami. V zadnej časti tejto klenbovitej chodby boli objavené tri obojživelníky – salamandre škvrnité a niekoľko suchých listov. Toto zistenie dokazovalo komunikáciu s povrchom, aj keď predbežne išlo len o úzku trhlinu. Predbežné zameranie jaskynných chodieb v dĺžke 1250 m a ich vnesenie prostredníctvom meračského polygónu do mapy, prieskumníkom ukázalo polohu, v ktorej majú kopat' z povrchu do jaskyne. Po niekoľkodňovej námahe členovia tisoveckej oblastnej jaskyniarskej skupiny tento suchý vchod otvorili a už nič nebránilo systematickému jaskynnému prieskumu.

Prieskumom sa zistilo, že v polovici hlavného ťahu jaskynných chodieb na úrovni druhého horizontu sa pripája aktívny riečny tok, ktorým jaskynné chodby pokračujú. V tejto časti podzemný potok prepadá 9 m vysokým vodopádom do jazera pretiahnutého tvaru s plošnou rozlohou 27 m². Maximálna hĺbka dosahuje 7 m. V bočnej stene pod hladinou jazera sú dva odtokové otvory, avšak také úzke, že potápač sa cez ne nedostane. Z tejto skutočnosti je zrejmé, že prieskum Veľkého sífónu je možné uskutočniť len zo strany odtoku. Je pravdepodobné, že sífóny budú prerušovať aj voľné priestory s aktívnym riečist'om, ktoré približne kopírujú priebeh chodieb druhého horizontu. Je tiež zrejmé, že sa tu nedá očakávať ani sintrová výzdoba a ani prípadné väčšie priestory. Jaskyňa pokračuje v chodbe koryta aktívneho riečist'a, na ktorým sú miestami zachované zvyšky tretieho horizontu. Ten sa však takmer úplne zrútil, vytvárajúc skalné závaly. Zachovalé časti tretieho horizontu sú vyzdobené sintrovou výzdobou do takej miery, že priedchod nimi je uzavretý.

Riečna chodba dosahuje postupne cez veľké tektonické poruchy a zlomy posledný III. Sífón, do ktorého sa vrchná klenba jaskynnej chodby pozvoľna ponára. Prietokové množstvo vody však poukazuje na pokračujúci jaskynný systém aj za týmto sífónom, veď zatiaľ známe ponory sú vzdialené od toho bodu na 350 m.

Po presnom meraní pomocou teodolitu dĺžka predpokladaného toku je 716 m. Celková dĺžka jaskynného systému má tak 2123 m.

Predbežný výskum jaskynnej zoofauny poukazuje na skupinu živočíchov, prečkávajúcivh zimné obdobie v blízkosti vstupnej časti jaskyne, vzhľadom na konštantnú teplotu a vlhkosť. Sú to niektoré druhy motýľov (*Scolipteryx libathrix* a *Triphora dubitata*), komárov a pavúkov, ako aj obojživelníky v zastúpení salamandrou škvrnitou a skokanom hnedým.

Vo vnútorných častiach jaskyne žijú v stacionárnych jazierkach na povrchovej blanky vôd malé biele živočíchy skočkochvôstky (*Colembola*). Výskyt netopierov je ojedinelý a v celom jaskynnom systéme sa zatiaľ našli iba dva druhy – podkovár malý (*Rhinolophus hyposideres* Bechstein) a netopier ostrouchý (*Myotis blythi* Tomes).

Ak to zhrnieme, tak na prieskume jaskyne Bobačka sa zúčastnili v rokoch 1972–1976 členovia speleopotápačskej skupiny Aquaspael Peter Ošust, Ing Tibor Sasvári, Ing. Zbyhnev Nišponský, Ing. Ján Gál CSc., Ing Štefan Richter, RNDr. Jozef Terek, MUDr. Ivan Waltzer, Miroslav Chovanec, Vladimír Manica, Ján Števkó, Ing. Július Seliga, Jaroslav Gerhart a členovia oblastnej skupiny Tisovec pod vedením Ing. Svätopluka Kámena.

Gustáv Stibrányi :

SLOVENIJA ´76 – VÝPRAVA ROŽŇAVSKÝCH JASKYNIAROV DO KRASOVÝCH OBLASTI JUHOSLÁVIE

V živote rožňavskej oblastnej skupiny SSS stala sa v lete tohto roku významná udalosť. Skupina mladých jaskyniarov uskutočnila pod názvom Slovenija ´76 exkurziu v čase od 20.8 – 12.9 1976 do niektorých krasových oblastí Južoslávie. Úlohou výpravy bolo zoznámiť sa s krasovými oblasťami Federatívnej republiky Slovenije, ktoré pokrývajú až 43% tohto územia, ďalej navštíviť svetoznáme jaskyne: Postojnsku jamu a Škocjanski jami. Do technicky náročných úloh výpravy sme zaradili preliezť jaskyne Lipiško Brezno (vertikálny systém -210 m) v Matičnom krase, ďalej Brezno pri Gamsovi Glavici (-440 m) v Julijskich Alpách a Klemenškov Pekel (-310m) v Savinjskich Alpách. Vertikálne systémy sme chceli prekonať aj v rámci propagácie a skúšania lezeckej techniky, ktorá bola vyvinutá rožňavskou skupinou.

Exkurzie sa zúčastnili mladí členovia oblastnej skupiny č.3 Rožňava v tomto zložení: Miroslav Hujdič, Gabriel Homola, Tomáš Lázár, Róbert Boroš, Ján Čapó, Ján Hujdič a Gustáv Stibrányi. Výpravu tvorili výlučne mladí členovia skupiny, veď ich priemerný vek neprekročil 21 rokov, výnimkou bol len senior PhMr. Gustáv Stibrányi, ktorý sa výpravy zúčastnil so svojou manželkou.

Pri plánovaní programu rozhodli sme sa vykonať cestu tam za jediný deň. Už sa začalo stmievať, keď sme sa dostali na krásnu diaľnicu Ljubljana – Postojna. Naša dodávka statočne prekonávala posledné kilometre. Bola naložená 720 kg nákladom výskumného materiálu a mala za sebou už vyše 800 km cesty, počas ktorej takmer stále pršalo. Avšak pekná členitá krasová krajina, ktorou viedla diaľnica, zdvihla aj našu náladu.

S druhou skupinou, ktorá cestovala vlakom, sme sa mali stretnúť pred Postojnskou jaskyňou. Dorazili sme však až o štvrt' na deväť, takže sme tam nikoho z našich nenašli. Stretli sme sa až na druhý deň, v nedeľu, ktorú sme venovali prehliadke Postojnskej jaskyne a jej okolia.

V pondelok ráno sme sa vybrali v Postojnej do Institutu pre výskum

krasu, kde sme sa mali stretnúť s pánom Andrejom Kranjcom, s ktorým sme predtým našu návštevu vykorešpondovali. Nebol však prítomný, preto sa nám venoval F. Šusterčič, avšak po po oboznámení sa s naším programom krútil hlavou a s hrôzou pripomínal, že plán je príliš nahustený, a preto nespĺniteľný. Že Lipiško Brezno je absolútne vertikálna sústava, že Brezno pri Gamsovi glavici treba veľa materiálu, že na ťažký transport v členitom teréne, by sme potrebovali najmenej 4 dni. Nemohli sme ho presvedčiť, že s novou lezeckou technikou lezieme podstatne rýchlejšie ako sa liezlo predtým, klasickým spôsobom. Napriek tomu nám sľúbil zabezpečiť stretnutie so sprievodcom, ktorý nás zavedie k jaskyni a dohodli sme sa pre náš ďalší pobyt v Sloveniji zostať v kontakte. Rozlúčili sme sa, poprial nám veľa zdraru, avšak podľa jeho správania bolo jasné, čo si myslí o úspechu nášho vytýčeného cieľa.

Ešte v ten deň sme si prezreli všetky sprístupnené jaskyne na rieke Pivke- Postojnsku jamu, Pivku jamu a Crnu jamu. Pred zotmením sme sa potom presunuli do Matičného krasu k obci Sežana. Tu sme už boli veľmi blízko jaskyne Lipiško Brezno. Vybrali sme si túto jaskyňu ako prvú aj preto, lebo bol k nej ľahký prístup, autom sme sa priblížili až k otvoru až na 15m ! Vedeli sme, že jej zdolania nemôže spôsobiť ani technické ani iné komplikácie. Boli sme v dobrej kondícii a verili sme, že po úspešnom zdolaní systému bude vládnuť v skupine opäť dobrá nálada, pocit sebaistoty a najmä chuť do ďalšej práce.

Náš sprievodca prišiel včas na dohodnuté miesto, avšak dosť dlho mu trvalo, kým našiel otvor jaskyne v ťažkom, nepriehľadnom teréne, hoci sa nachádza len 300m na západ od obce Lipica (obec Lipica je svetoznáma svojou šľachtiteľskou stanicou koní – lipičánov). Vzhľadom k hľadaniu ústia priepasti sme sa spúšťali dole až krátko popoludní. Tomáš bol spúšťaný ako prvý. Ihneď ako pristál dole, nám poslal lístok po lane. Kde popísal priebeh skalnej steny a spôsob, ako ju máme prekonať. Bolo to potrebné, nakoľko z hĺbky -70 m bolo veľmi ťažké akustické dorozumievanie s povrchom. Gabriel sa spustil ako druhý a hneď v zápätí vyliezol Tomáš na povrch. Takýmto spôsobom – jeden hore, druhý dole, sme boli spustení všetci šiesti, okrem Jána Hujdiča, ktorý si vybral svoj podiel na povrchu, pri veľkej hromade lán. Veru bolo to treba niekoľko krát presúkať istiace lano cez ruky počas akcie. V priebehu lezenia sme fotografovali a upresňovali niektoré rozmery údaje o jaskynnom systéme. Je to vertikálny systém,

podbný našej Malej Žomboji na Silickej planine, avšak hĺbka tejto je až -210m.

Podľa dohody volali sme telefonicky večer pána Šusterčiča, ktorý bol veľmi prekvapený, že už všetkých šesť jaskyniarov jaskyňu preliezlo. Oznamil nám zároveň miesto a čas stretnutia s ďalším jaskyniarom z klubu matica Ljubljana. Ten nás mal sprevádzať v jaskyni Brezno pri Gamsovi glavici.

Na druhý deň odcestovala naša skupina na sever do Bohiňskej Bistrice. Odtiaľ sme boli vzdialení len 10 km od Bohiňského jazera, kde sme si rozložili tábor. Boli sme už v typickom nádhernom vysokohorskom prostredí Juliskich Álp, ktoré sa sem tiahnu zo susedného Talianska. Okolo jazera sa týčili veľikáni Kuk (2086 m), Krn (2245 m), a na sever najvyššia hora samostatnej Juhoslávie – Triglav (2863 m). A tu v tomto drsnom prostredí sme chceli preliezť priepasť Brezne pri Gamsovi glavici. Bol to odvážny úkol, veď táto lokalita popri Poloskej jamy (-674 m) patrí svojou hĺbkou -440 m medzi najhlbšie priepasti Juhoslávie.

Vo štvrtok 26.8. 1976 na popoludnie vyrazili sme s priemerným nákladom 30kg po strmom chodníku k doline Triglavských plies a odtiaľ už miernejším stúpaním na planinu Viševnik na úbočí Pršivca. Nachádzali sme sa vo výške 1.850 m – od Bohiňského jazera sme museli prekonať výškový rozdiel plných 1.335 m.

Noc sme strávili v malom horskom domku. Miestni pastieri dovoľia používať ljubljanským jaskyniarom jednu miestnosť v pastierskom domku, ktorý naši priatelia nazývajú „Hotel Strach“. V malej miestnosti 3x4 m s voľným ohniskom sme prenocovali všetci ôsmi aj s materiálom. Pod nami bola maštaľ, takže cez štrbiny v dlážke sme videli a bolo počuť kravičky a pri pohľade hore sme sa pozerali na hviezdy. Vo výprave bol aj ljubljanský jaskyniar Janéz Sabolek, ktorý nás ma sprevádzať v jaskyni.

Ráno sme šli s jaskyniarskom výstrojom len asi 1500 m k jaskyni. Otvor je približne 280 m na východ nižšie pod Hotelom Strach, tesne pri turistickom chodníku. L'ahko sa môže stať, že sa nepozorný a zvedavý turista zošmykne po mäkkom humusovitom okraji jaskyne.

Ako prvá zostúpila skupina určená na zakladanie materiálu o 9 hod. v zostave Miroslav, Tomáš, Robo a náš sprievodca Janéz. Janéz predpokladal, že zliezanie priepasti bez bivakovania bude trvať najmenej 30hodín. Zostup sa však uskutočnil bez problémov, určité ťažkosti sme mali len s výberom vhodného miesta na kotvenie lán pre veľmi ostré hrany skál, čo je typické pre jaskyne v silných dolomitických vápencoch. Po viacerých vertikálnych úse-

koch sme sa zlanili do Čokoládovej dvorany. Bolo tam veľmi mokro, aj voda na nás kvapkala, preto sme sa rýchlo zlanili ešte o 25 m hlbšie do siene Lucifera, kde už bolo pomerne sucho. Naši predchodcovia zrejme používali toto suché miesto v hĺbke -180m ako medzisklad, lebo sme tam našli veľa smetia, odpadkov a rôzneho zničeného materiálu. Za sieňou Lucifera po hĺbkovom stupni 15 m nasleduje úsek Harmonika. Je to najťažší úsek tohto jaskynného systému. Tam sa treba naozaj prehýbať ako harmonika, cez nepríjemné úzke meandrovité riečisko, dlhé asi 50m. Odtiaľ pokračovali vertikálne úseky 7, -30-25-10 a 45 m. Posledný vertikálny úsek ústil do priestranného suchého Bivaku. V tomto mieste skutočne pravidelne bivakujú jaskyniari, lebo sme tu našli spústu prázdnych plechoviek, kúskov výstroja a rôzneho nepríjemného odpadu. Tu sme si uvarili čaj a posilnili sa konzervami. Využívajúc krátkej prestávky, zmerali sme teplotu v tejto sieni. Teplomer ukazoval len +3,9 stupňov. Úseky od Bivaku hlbšie už ani náš sprievodca nepoznal. Aj popisy, ktoré sme mali k dispozícii, boli dosť nejasné a protichodné, preto sme boli pripravení na improvizáciu. Našťastie úseky boli jednoduché, nedalo sa zablúdiť. Jaskynný systém pokračoval strmo padajúcim riečiskom malého podzemného potoka. Prekonali sme schodovité krátke vertikálne úseky, ktoré nás zaviedli do Čakárne. Tu sme piati urobili krátku prestávku, kým traja z útočnej skupiny, Miro, Tomáš a Robo dosiahli dna priepasti v hĺbke -440 m pod povrchom. Na posledných metroch im už chýbali laná, preto si pomáhali pozväzovaním kúskov osobného výstroja. Vrátili sa do Čakárne celí premočení a spolu s Jánom Čapom a Hujdičom okamžite vyliezli vyššie do Bivaku. My s Janezom a Gabom sme sa zlanili ako druhá trojka na dno priepasti. Pozväzované kúsky výstroja na poslednom 10 m vertikálnom úseku nám pripomínali groteskné scény z dobrodružných filmov, preto sme túto poslednú šachtu nazvali Vreckovková. Prezreli sme si okolité steny a spokojní s dosiahnutím dna sme vyliezli do Bivaku, kde nás už čakal teplý čaj. Odtiaľ už celý postup na povrch prebiehal bez akýchkoľvek komplikácií a rýchlo. Posledné lano z jaskyne sme vytiahli pri hviezdinatej oblohe, ráno o 3 hod. Preliezanie jaskynného systému trvalo 18 hod. sprievodca prezradil, že naša výprava do jaskyne bola len piatou výpravou od jej objavenia. Po návrate do tábora sme sa jedohlasne rozhodli, že nasledujúci deň nedeľu 29.8.1976 venujeme odpočinku a ošetrovaniu materiálu. V pondelok sme sa všetci presunuli do Preboldu. Naši hostitelia

– jaskyniari z Jamarseko klubu Crni galeb Prebold nám poskytli klubovú dodávku na ďalší presun do Savinjskich Álp, ktoré ležia severovýchodne od Julijských Álp s najvyšším vrcholom Grintavec (2558 m). Ešte pred zotmením sme dorazili do malej osady Klemenškov Laz, ktorý leží len 1 km od rakúskych hraníc. Od lazú 300 m na juh sa nachádza otvor jaskyne Klemenškov Pekel s hĺbkou -310 m. Jej návštevu sme však museli nechať na ďalší deň.

Ráno nás privítalo krásnym slnečným počasím. Po výdatných raňajkách a zdĺhavej príprave začali sme zo zliezaním okolo 10,30 hod. Po prekonaní 52 m hlbkej vstupnej šachty nasledovalo niekoľko 8-10 m krátkych úsekov, ktoré sme preliezali klasickým spôsobom. Odtiaľ pokračovala mohutná a nepríjemná mokrá 80 m šachta a pod ňou ďalšia 40 m šachta, ktorá už ústila do Spodnej dvorany v hĺbke -270 m. Steny vo Vstupnej dvorane sú pokryté takmer všade silnou vrstvou snehobieleho plastického sintra (nickamínek). Pod Vstupnou dvoranou s narastajúcou hĺbkou ubúda aj sintrová výzdoba.

Miro, Tomáš a Robo tvorili čelnú skupinu, tá sa už po dvoch hodinách dostala do Spodnej dvorany. Odtiaľ zlanili 8 m úsek k úzkej pukline, ktorá viedla do ílovitej dvorany. Pri náhodnej kontrole si chlapci všimli, že jaskyňa nekončí touto ílovitou dvoranou, ako je uvedené v dokumentácii jaskyne, ale pokračuje ďalej. Úzkymi a silne zablatenými plazivkami sa dostali do rozsiahlej jaskyne. Je to systém šikmých jaskynných chodieb, plytkých šacht a komínov, navzájom pospájaných. Veď je to nový objav !!! Po krátkom prieskume sa chlapci s rozžiarenými tvármi vrátili do Spodnej dvorany práve vtedy, keď sme my – s Janom Čapó a Gabom tam dorazili. Ešte raz sme si spoločne prezreli novoobjavený labyrint, ktorý sme nazvali Jaskyňou Rožňavčanov. Narýchlo sme preliezli niektoré chodby, ktoré však určite pokračujú ďalej. Nami prelezené nové priestory sme odhalili približne na 30 m dĺžky. Nové priestory ležia už na rozhraní vápencov a nepriepustných hornín. Na vápencovom strope je veľmi dobre vidieť erozívnu činnosť, aj napriek dosť veľkému sklonu chodieb, dosahuje miestami až niekoľko metrov.

Po krátkej porade sme sa dohodli, že rýchlo vylezieme a odpočívame si. Naberieme si potrebné množstvo potravín, bivakové a meračské potreby a vrátime sa sme, aby sme aspoň zhruba zamerali novoobjavené časti jaskyne. Chlapcov však na povrchu už čakal Tone Vedenik, vedúci preboldských jaskyniarov s nepríjemnou správou. Pretože jaskyňa sa nachádza v tesnej blízkosti

pohraničného pásma, veliteľ tamojších pohraničiarov nám dodatočne nepovolil ďalší pobyt v tomto teréne a museli sme Klemenškov laz do 24 hodín opustiť. Tým sa zmenila situácia. Novoobjavené priestory sme mohli len schematicky zakresliť a my s Robom a Gabom sme ostali dole asi 3 hodiny fotografovať zaujímavé útvary pod Vstupou šachtou. Posledné lano sme vytiahli z jaskyne okolo 21 hod. preliezaním týchto jaskýň sme dosiahli vytýčený cieľ našej exkurzie a boli sme spokojní.

Po týchto vydarených akciách sme sa opätovnej stretli v Postojnej s pánom Šusterčičom. Priznal sa nám, že nepredpokladal, že dosiahneme vytýčené ciele, zliezť tri vertikálne systémy za tak krátke časové obdobie. Veľmi toho ľutoval. Vraj keby vedel, že máme vypracovaný taký rýchly a bezpečný spôsob lezenia, boli by sme spoločne preliezli novoobjavený vertikálny systém v pohorí Sniježnik, ktorý je pre nich zatiaľ neprekonaným problémom. V priateľskom ovzduší sme sa pohovárali o vzájomných jaskyniarskych problémoch. Dohodli sme sa aj na ďalšom kontakte v budúcnosti, na vzájomnej výmene výsledkov, ktoré v speleológii dosiahneme. Naši juhoslovanskí kolegovia sa najviac zaujímali o využívanie novodobých technických pomôcok v jaskyniarstve, v ktorom patrí Československo medzi vyspelé štáty v Európe.

Ostatné dni nášho pobytu v Juhoslávii sme venovali turistickým návštevám zaujímavých lokalít. Boli sme v gigantickej jaskyni Škocjanske jami, navštívili sme Plitvické jazerá, celé Jadranské pobrežie až ku Skadarskému jazeru, kaňon Platije a mnoho iných pekných kútov Juhoslávie.

Výprava rožňavských jaskyniarov Slovenija 76 sa veľmi vydarila. Nadviazali sa nové priateľstvá s pohostinnými a úprimnými juhoslovanskými jaskyniarmi. Účastníci výpravy sa vrátili s novými dojmami, novými poznatkami a skúsenosťami pri zliezaní hlbokých vertikálnych systémov a v neposlednej rade s množstvom spomienok na krásne krasové oblasti Juhoslávie.

Emil Potočník :

LETNÝ SPELEOLOGICKÝ TÁBOR V BUKOVÝCH HORÁCH

Maďarskí jaskyniari usporiadali v dňoch 31.7. – 15.8. 1976 letný speleologický tábor v známej krasovej oblasti Bukové hory (Bükk hegység) v severnom Maďarsku, ktorého sa zúčastnili aj niekoľkí jaskyniari z Rimavskej Soboty. Letné sústredenie malo medzinárodný charakter – okrem našich sa zúčastnili tábora aj jaskyniari z Poľska, skupiny z Wroclawu, Katowíc, Czestochovej a Zagaňu. Celkový počet zahraničných účastníkov dosiahol tak počet 32 osôb.

Počas dvoch týždňov mali jaskyniari zabezpečený bohatý program. Prieskumné práce prebiehali na lokalitách : jaskyňa István lápa Szepesi, priepasť Király zsomboly, Kismogyorós, jaskyňa Létrási viztároló barlang a iné. Pracovalo sa na dokumentácii jaskyne Cubákos I., otváraní závrtu Cubákos II., otváraní ponoru Útmenti. V rámci exkurzie navštívili sa aj vzdialenejšie krasové lokality Bukových hôr. Navštívili sme aj jaskyne Petöfi a István – známe turisticky prístupné jaskyne v Lillafuredu. K atraktivnosti pobytu patrila aj návšteva kúpeľov Miskolc-Tapolca.

V priebehu tábora sme sa vzájomne zoznamovali s prácou a činnosťou zahraničných speleoklubov, v živých diskusiách boli prerokované ich skúsenosti a plány činnosti na poli speleogeologického priskumu. Konkrétnymi dohodami boli preložené základy pre užšiu spoluprácu s týmito skupinami pre budúce roky.

Náš pobyt v medzinárodnom speleologickom tábore v Bukových horách sa vydaril a značnou mierou prispel k bližšiemu zoznámeniu s jaskyniarmi zo socialistických štátov.

AKTUALITY

Stratenská jaskyňa opäť dlhšia

Cez kilometer nových chodieb objavili členovia oblastnej skupiny SSS č.2 Spišská Nová Ves v známej Stratenskej jaskyni v masíve Slovenský raj. Usporiadali už tradičné letné sústreďenie členov v mesiaci auguste na lokalite a zamerali sa hlavne na prieskum východného pokračovania dosiaľ známych priestorov jaskyne. Tohoročný, mimoriadne nízky stav podzemných vôd, umožnil jaskyniarom preniknúť do nových priestorov spodného horizontu. Boli objavené chodby, ktoré jaskyniari pomenovali Ponorná Leknínová, Blatistá a Stupňová. Nachádzajú sa v nich pozoruhodné siene s peknými kryštálmi kalcitu hnedej farby.

Novými chodbami vzrástla celková dĺžka Stratenskej jaskyne na 9.300 m a stala sa tak najdlhšou jaskyňou na Slovensku. V prieskume ďalších priestorov jaskyniari pokračujú, k čomu im zo srdca blahoželáme.

Zasadnutie predsedníctva Medzinárodnej speleologickej únie UIS v Brne

V máji t.r. zišlo Predsedníctvo UIS na svoje pravidelné zasadnutie, ktoré sa uskutočnilo v Brne za prítomnosti svojho prezidenta Dr. A. Cigna z Talianska, viceprezidenta Dr. Panoša z Československa, generálneho tajomníka Dr. H. Trimmela z Rakúska a člena Predsedníctva Dr. M. Audetala zo Švajčiarska. Predsedníctvo prerokovalo organizačné otázky Únie, najmä plnenie úloh medzinárodného vedecko-výskumného programu pre využitie a ochranu prírodných zdrojov a životného prostredia. Zároveň bol vypracovaný a pracovný program Únie na ďalšie 4 roky, ktorý bude predložený k prerokovaniu a schváleniu Valnému zhromaždeniu na 7. medzinárodnom speleologickom kongrese v Sheffielde vo Veľkej Británii. Dôležitým bodom rokovania bolo prijatie

nových členov Sovietskeho zväzu a NDR do Únie, čím sa podstatnou mierou posilnilo postavenie socialistických štátov v medzinárodnom meradle a rozšírili sa možnosti plnenia medzinárodných vedecko-výskumných úloh.

Na záver zasadnutia si účastníci prezreli nové priestory známej Amatárskej jaskyne v Moravskom krase.

Antropologický nález v gréckej jaskyni

Podľa správ našli grécki antropológovia v istej jaskyni na polostrove Chalkidike v severovýchodnom Grécku senzačný nález. V jaskyni objavili kostru pravekého človeka, ktorého vek predbežne odhadujú až na 400 tisíc rokov. Podľa slov predsedu Gréckej antropologickej spoločnosti A. Poulianosu ide o najstarší pozostatok človeka v celej Európe. V súčasnej dobe prebiehajú ďalšie intenzívne výskumné práce na uvedenej lokalite a presnejšie určenie veku nálezu.

Úspech potápačov v jaskyni Býčí skála v Moravskom krase

Jaskyniari speleologického krúžku pri ZK ROH Adast, ČKD Blansko realizujú intenzívny speleologický prieskum v jaskyni Býčí skála, ktorá patrí do druhého najväčšieho jaskynného systému v Moravskom krase. Celý systém ovplyvňuje Jedovnický potok. Vodný tok v zadnom trakte jaskyne tvorí neprekonateľný výtokový sifón, objavený ešte roku 1920 a od tej doby ešte neprekonaný. Jaskyniari spolu s potápačmi Delfín klub Brno vypracovali metódu k postupnému prekonávaniu silne zaneseného sifónu. Pomocou špeciálneho čerpadla odstraňovali sedimenty, blokujúce priechod sifónom a postupovali krok za krokom Ich úsilie bolo dovŕšené úspechom dňa 18.7.1976, kedy sa potápačom podarilo preniknúť cez prietokový sifón a otvoriť tak ďalšiu cestu k Rudickému prepadaniu v teoretickej dĺžke 1.500m.

Jaskynné kresby v Indii

O nových jaskynných kresbách, nájdených v Indii sme už písali v Spravodaji SSS č.2/75. O nových nálezoch hovorí stručná správa, podľa ktorej objavil vedecký pracovník Shanker Tivari nové jaskynné kresby staré 3 tisíc rokov. Jaskyne sa nachádzajú v ťažko prístupnom teréne v hustých pralesoch v stredoindickom štáte Madhjapradeš.

Prístroj na meranie trhlín a pohybu skál

Jedným z dôležitých technických úloh pri výskume, ale aj prevádzke jaskýň je sledovanie veľmi malých pohybov hornín, skalných masívov a zväčšovanie malých trhlín. Tieto problémy sa vyskytujú takmer v každej jaskyni. Ich riešenie a včasné rozpoznanie pohybov slúži k bezpečnosti návštevníkov a k zamedzeniu zbytočných strát pri speleologickom prieskume.

Takýto prístroj – „špeciálne terčové meradlo veľmi pomalých pohybov TM 71 pre sledovanie posunu skalných masívov a svahových pohybov“ – vypracoval pred niekoľkými rokmi vedecký pracovník Ing. Blahoslav Košťák CSc. na Geologickom ústave ČSAV. Tento malý prístroj svetového významu umožňuje meranie pohybov skál s presnosťou až stotiny milimetra po dlhú dobu aj v extrémnych podmienkach jaskýň. Základom prístroja je špeciálny držák – železná tyč, ktorá aj sebamenší pohyb skál zachytí a prenesie na meracie zariadenie, ktoré ich registruje.

Prístroj bol namontovaný napr. v Ondrašovských jaskyniach pod Lysou horou v Beskydách, kde za rok zaznamenal pohyb skál len o pol milimetra. Po overení správnosti prístroja boli ďalšie namontované v poddolovanej časti Tábora pre záchranu starobylých budov. Trojročné meranie v štôlni priehradného profilu vodného diela na Čiernom Váhu vykazovalo rozšírenie trhliny len o 15 stotín milimetra.

S úspechom použili tento prístroj nevšednej presnosti už aj v cudzine. V skalnom meste Szczelinec Wielki v Poľsku Klodsku, v zálive Taukliman na čiernomorskom pobreží v Bulharsku, kde za dva roky merania zaznamenali posun skál len o 4 desatiny milimetra. Podobné prístroje boli namontované aj v sibírskej časti Sovietskeho zväzu.

Veľká prednosť tohto čl. Vynálezu spočíva vo výbornej jednoduchosti a jednoducho použití. Vyrába sa už v sérii v dielňach Komunálneho podniku v Jílovém u Prahy. V súčasnosti sa pripravuje ďalšie vylepšenie prístroja v tom zmysle, že stav meradla bude prenesený na fotografický materiál automaticky v určitých intervaloch, aby podal presný obraz priebehu pohybov za určité obdobie. Uvedený prístroj má nevšedný význam práve v našich jaskyniach.

Divadelné predstavenia v jaskyni

Podľa iných pokusov usporiadať koncerty a predstavenia v jas-

kyniach s dobrými akustickými pomermi, započali s divadelnými predstaveniami v Baumannovej jaskyni v Rubelandu v okrese Wernnigerode v NDR „ Divadelnú sezónu “ začali hrou Snehová kráľovná. Predstavenia v podzemných priestoroch sa stali veľmi obľúbenou atrakciou a prichádzajú ich uvidieť tisíce divákov.

Pokusy s pobytom človeka v jaskyniach Sliezska

Členovia speleologického klubu Orcus pri Železiarňach a drôtovniach v Bohumíne usporiadali už tretí pokus v sérii psychologicko-fyziologických testov s dlhodobým pobytom človeka v jaskynných priestoroch. Druhá etapa tohto pokusu prebiehala v marci t.r., keď traja vybraní jaskyniari po dva dni testovali svoje reakcie na prostredie podzemia v bridličnatom lome Čermné v Sliezsku, 250 m od vchodu.

Tretia etapa prebiehala v auguste t.r. v Kňehyňskej jaskyni v Beskydách, o ktorej sme už písali v Spravodaji SSS č. 4/71,. Tento pobyt bol z celej série najdlhší a má priniesť údaje o fyzikálnych a psychických zmenách človeka, ktorý sa zdržuje v ťažších podmienkach podzemia. Dvaja jaskyniari vykonali celý rad psychologických testov, kontrolu zdravotného stavu a boli u nich sledované zmeny fyziologického dňa. Takto chcú bohumínki jaskyniari vytvoriť akýsi model možných psychických stavov podzemí a presnejšie určiť dobu kritických situácií pri speleologickom prieskume jaskýň.

Rekordná hĺbka -1.030 m v priepasti Kilsí v Sovietskom zväze

Podľa správy zo Sovietskeho zväzu, objavili sovietski jaskyniari novú priepasť, v ktorej dosiahli rekordnú hĺbku -1.030m.

Počiatky prieskumu siahajú do roku 1972, kedy expedícia kijevských speleológov objavila, do tej doby neznámu priepasť na Zeravšanskom pohorí. Toto vysoké pohorie s vrcholmi cez 5000 m sa nachádza v predhorí Pamíru na rozhraní Uzbeckej a Tádžickej SSR neďaleko mesta Samarkand.

Už predbežný prieskum ukázal, že ide o vertikálnu šachtu, vedúcu do rozsiahleho jaskynného systému s podzemnými sieňmi, chodbami s bohatou sintrovou výzdobou. Cez jaskynný systém tečie aktívny podzemný tok s množstvom kaskádovitých jazier. Objavitelia nazvali lokalitu ako priepasť, Kilsí. Druhá expedícia, ktorú sme zorganizovali jaskyniari onedlho, dosiahla v priepasti už hĺbku -720 m. Nakoľko vertikálny systém mal ďalšie pokračo-

vanie, rozhodli sa jaskyniari organizovať veľkú výpravu na prekonanie hĺbky tejto oblasti. Skoro rok sa starostlivo pripravovali na ďalšiu expedíciu. Boli to jaskyniari z Kijeva a Tomska, ktorí už mali dostatok skúseností z hlbokých priepastí Kaukazu, Krymu a Sibíre. V expedícii bolo 32 osôb – odborníci aj študenti, inžinieri, robotníci a lekár.

Útok na priepasť sa uskutočnil v letných mesiacoch. Prvých 400 m prekonal jaskyniari za dva a pol dňa. Na piati deň dosiahli hĺbku -600 m a za krátku dobu dosiahli miesto, kde v hĺbke -720 m skončila druhá expedícia. Ďalší postup už bol veľmi namáhavý, pretože jaskyniari zostupovali v aktívnom toku podzemného riečiska. Strávili tu množstvo úmorných hodín, kým umele otvorili úzky otvor do ďalších priestorov systému. V exponovaných polohách museli sa jaskyniari plaziť k ďalšiemu pokračovaniu. Až v hĺbke -850 m sa systém opäť rozšíril a pred jaskyniarmi sa objavil mohutný otvor vertikálnej studne s kolmými stenami. V tejto hĺbke už prieskumníci prekonal platný hĺbkový rekord Sovietskeho zväzu z inej priepasti (770 m). Posledný útok na dosiahnutie dna priemasti touto studňou do hĺbky -1.030 m trval bez prestávky plných 30hodín. Na dne sa ocitli speleológovia – odborníci, kde vykonali celý rad meraní, pozorovaní a odber vzoriek. Získané materiály veľkou mierou poslúžia pre štúdium prírodných pomerov a získanie presnejších znalostí o zákonitostiach vodného režimu riek Strednej Ázie.

Dva milióny rokov staré kostrové nálezy

Unikátny nález sa podarilo vedcom zaistiť v Sterkfonteinských jaskyniach, ležiacich 75 km severozápadne od Johannesburgu v Juhoafrickej republike. Podľa slov profesora Witwatersrandskej univerzity Alana Hughesa v spomenutej jaskyni čelustnú kosť starého hominida. Kosteré poznatky patrili tzv. australopithekov, ktorý žil koncom neogénu asi pred 2 miliónmi rokov.

Pätnásťročný archeologický výskum jaskyne Kůlna v Moravskom krase ukončený

Už 15 rokov trval systematický archeologický výskum v známej jaskyni Moravského krasu Kůlna neďaleko obce Sloup, ktorý realizovali pracovníci ústavu Anthoropos Moravského múzea pod vedením Dr. Karla Valocha. O týchto výskumoch sme už písali v Spravodaji SSS č.3.-4./70. Kůlna je najdôležitejším náleziskom

pamiatok najstaršej ľudskej kultúry u nás. Výskumné práce boli skončené a v súčasnej dobe vyhodnocujú sa výsledky tohto nevšedného úsilia odborníkov v jaskyniach.

V priebehu výskumu bolo identifikovaných 20 samostatných vrstiev z toho 15 aj s nálezmi. Najmladšie z nich obsahovali len ojedinelé nálezy z mladších pravekých kultúr – zlomky keramiky z mladšej doby kamennej, kovové predmety z doby bronzovej a pamiatky rímskeho osídlenia. Štrnásť dôležitých vrstiev potom reprezentuje kompletný vývoj ľudskej kultúry na našom území v období pred 8000 až 120 000 rokmi. To prakticky znamená v celej strednej fáze staršej doby kamennej, paleolitu. Pravekí ľudia používali jaskyňu ako prirodzený úkryt a zanechali tu svoje kamenné aj kostené nástroje. V piatich vrstvách obdobia pred 8000 až 40 000 rokmi je možné sledovať kultúry neandertálskeho pračloveka. V priebehu výskumu zozbieralo sa viac ako 13000 ks nálezového materiálu, pamiatok hmotnej kultúry. Sú to kamenné a kostené nástroje, kosti s rýhami po použití, kúsky farbiva z mladšieho paleolitu. Tieto dopĺňujú fragmenty zvieracích kostí. Ojedinelé pozostatky kostí neandertálskeho pračloveka – fragment hornej čeľuste, lebky a zub – budú v ďalšom spracované antropológom.

Pätnásť ročná práca sa skončila a začína laboratórne spracovanie získaného nálezového materiálu. Len po spracovaní a vyhodnotení neobyčajného množstva nálezov bude možné urobiť definitívne bodku za touto významnou akciou, ktorá svojim rozsahom patrí k najväčším v Európe.

M.E.

Obsah:

Redakcia	Úvod.	3
Ing. Marcel Lalkovič	Správa o činnosti Slovenskej speleologickej spoločnosti za rok 1975.	4
Ing. Tibor Sasvári	Nové objavy v jaskyni Bo- bačka v Muránskom krase.	19
Gustáv Stibrányi	Slovenija´ 76 – výprava rož- ňavských jaskyniarov do kra- sových oblasti juhoslávie.	24
Emil Potočník	Letný speleologický tábor v Bukových horách.	31
M.E.	Aktuality.	32

SPRAVODAJ

Slovenskej speleologickej spoločnosti

č. 3/1976

Vydalo Múzeum slovenského krasu Liptovský Mikuláš v rámci vnútro-
ústavných informácií pre spolupracovníkov v náklade 700 kusov.

Tlač: Tlačiarne SNP Liptovský Mikuláš, č. 3 3071 0_76

Do digitálnej podoby previedla štud. UPJŠ Anita Vitková, autentickú
elektronickú sadzbu vyhotovil Z. Hochmuth v r. 2016